

Nr 264.

Av herr **Lindhagen**, om revision i vissa avseenden av första kammarens ordningsstadga.

I propositionen (nr 105) vid 1932 års riksdag med förslag till ändrade bestämmelser om riksdagens arbetsordning bifogades den parlamentariska kommitténs förslag, att kamrarnas arbetsordningar kompletterades med att talmannen skulle få ett uttryckligt åliggande att verka för »att under överläggningarna stillhet och ordning råder i samlingssalen». Ordningsstadgarna innehålla endast föreskrifter mot oordningar på åhörareläktarna, men ingenting om att stillhet och ordning även bör råda i samlingssalen.

Den stora parlamentariska kommittén, som tillsatts för granskning av riksdagens arbetsformer, förordade enhälligt, att i kamrarnas arbetsordningar infördes bestämmelse om att »Talmannen bör verka för att överläggningarna icke oförskyllt förlängas samt vaka däröver att under överläggningarna stillhet och ordning råda i samlingssalen ävensom i dessa hänseenden inför kammaren göra de föreställningar till vilka han finner anledning». Kommittén hade också föreslagit ändringar i gällande reglementariska föreskrifter för riksdagen.

Justitieministern anförde till statsrådsprotokollet att dessa förslag till ändringar i riksdagens reglementariska föreskrifter och kamrarnas ordningsstadgar, vilka det ankom på riksdagen ensam att pröva, påkallade intet yttrande från hans sida. Till efterkommande emellertid av kommitténs hemställan, att utkastet måtte genom Kungl. Maj:ts försorg bringas till riksdagens kännedom, blevo desamma vid avlåtandet av propositionen rörande grundlagsfrågorna fogade såsom bilaga till statsrådsprotokollet.

Denna av riksdagens kommitté påkallade nyhet fann även jag särdeles på sin plats såsom ett led att i sin lilla mån vidmakthålla och fullkomna parlamentarismens idé i dess eget inre liv och på samma gång stärka dess anseende hos folket. Emellertid syntes det ovedersägligt att denna börda icke borde helt övervältras på talmannen. Effekten av de nya bestämmelserna blev därigenom ock särdeles äventyrad på grund av olika talmäns benägenhet att påtaga sig en sådan ensidig belastning. Ur lagstiftnings- och psykologisk synpunkt vore det väl riktigare att i första rummet rikta en sådan vädjan och uppfordran till riksdagsmännens eget självansvar, varpå förebilder givas i själva grundlagen. Därigenom bleve förmodligen talmannens ingripande påkallat endast i mera sällsynta överträdelser av denna riksdagsmännens självövertvinnelse.

I min motion med anledning av propositionen rörande riksdagens arbetsformer förordade jag därför en omläggning i sådant syfte av det föreslagna stadgandet med helt bibehållande i övrigt av dess ordalag. Det enda som kan anmärkas men även anmärkts mot bristande »stillhet och ordning i samlingssalen»

är ju de högljudda samtal, som äga rum i de svenska kamrarna särdeles ofta samtidigt med att en talare, som talmannen grundlagsenligt ensam lämnat ordet, söker kämpa för *sin sak*. Detta kan väl icke anses såsom »stillhet» och knappast ens såsom »ordning». Givetvis faller detta missförhållande in under den parlamentariska kommitténs förenämnda formulering och givetvis då också ett sådant sorls tidsenliga utveckling till slagsmål med armar och ben, varav förebilderna från de så kallade stora kulturländerna redan givit oss en försmak.

En påminnelse, på sätt den parlamentariska kommittén önskat, trodde jag sålunda vara uttryck för en allmän mening. Ingen kunde väl gilla det högljudda samtalet i plenisalarna man och man emellan om andra ämnen än som föreligga till övervägande och av andra talare, än den av talmannen privilegierade, som ensam under sorlet sysselsätter sig med den föreliggande saken. Detta så mycket mindre, som en sådan ordning även strider emot uttryckligt grundlagsbud i § 52 riksdagsordningen vilken skyddar varje ledamots rätt att till protokollet »fritt tala och utlåta sig i alla förekommande frågor». Däri ligger också en lika obestridlig rätt för varje annan ledamot i kammaren att kunna avlyssna vad talaren har att säga utan att förhindras i denna sin önskan av flockar olagliga talare, vilka ljudeligt samspråka om andra angelägenheter än den, som föreligger.

Den av mig vid 1933 års riksdag väckta motionen innefattar allenast ett förnyat instämmande i den parlamentariska kommitténs uppfattning omformulerad av mig vid förra riksdagen på sätt ovan sägs. Vid denna riksdag har jag endast tillagt i formuleringen en erinran i arbetsordningarna även av själva grundlagens hägn av den grundsats, som den parlamentariska kommittén med fog, såvitt jag förstår, velat knäsetta även i ordningsstadgarna.

En sådan påminnelse om stillhet och ordning utesluter ju icke att vi i bänkarna rådgöra och samtala med varandra dämpat och icke heller, att vi för enahanda ändamål någon gång besöka varandra i kammaren i samma syfte. Vidare är det ej tal om att, såsom mången föreställer sig, kunna tvinga kammarens ledamöter att åhöra en talare. Det står alla fritt att låta bli. Vill någon tala högt om någonting annat eller syssla med förströelser så bör han blott lämna samlingssalen. Den sista utvägen anlitas ju också i stor utsträckning. Därigenom uppkommer visserligen ett annat missförhållande nämligen att när vote-ringsklockan ljuder strömma dessa frånvarande in och votera utan att ha någon kännedom om de skäl och nya yrkanden som under debatten framkommit. Detta hör emellertid icke till förevarande ämne. Det är en annan sida av parlamentarismens vanskligheter och fortskridande samt eventuella undergång icke minst genom ofrivillig tillskyndelse från sina egna.

Det är av intresse att finna hur denna anslutning motionsvis till den parlamentariska kommitténs uppfattning uppmärksamrats genom inlägg i åtskilliga tidningar. En del instämmer helt eller delvis. Andra kritisera, ja äro särdeles onådiga. Någon sakkunskap har det knappast varit fråga om. Annars skulle

väl kännedom om ursprunget eller en parlamentarisk kommittés mening dämpat missnöjet något. Såvitt jag förstår möter i klandret ett florilegium av fanflykt från parlamentarismens idéer och underminerande av dess möjligheter till fortvaro. Det blir kanske tillfälle att i första kammaren vid ärendets avgörande inför kammaren plocka en bukett av dessa vårbloster på demokratins egen mark till förhärlikande av demokratins stundande undergång genom en ny tillfällig historisk epok av diktatur. I ett par fall föreställer man sig, att motionen tillkommit endast för att freda mig själv från sorlet. Så är icke alls förhållandet. Jag har ingenting att beklaga mig över och har utvägar att reda mig.

Det hemställes,

att första kammaren ville besluta

1) att i sin ordningstadga, som nu undergår granskning, slå vakt om den parlamentariska kommitténs av regeringen till riksdagen översända mening att stillhet och ordning bör råda i församlingssalarna samt giva denna vädjan den formulering, som av mig förut i år (motionen 249) ifrågasatts, eller om detta ej kan bifallas den lydelse, som av mig påyrkats år 1932 (motionen nr 310, sid. 10—11);

2) att riksdagens tillfälliga utskott nr 3 måtte vinnlägga sig om och föreslå kammaren en allmän revision i kammarens arbetsordning i övrigt i syfte att:

dels överstämmelse vinnes mellan båda kamrarnas stadgar och praxis och även i rubrik och

dels överväges lämpligheten av bestämmelsen att endast sex personer i kammaren skall kunna påtvinga kammaren att hålla sina överläggningar inom lyckta dörrar, i vilket avseende yrkas, att även denna fråga avgöres efter majoritetsprincipen.

Stockholm den 7 mars 1933.

Carl Lindhagen.